

Рябий І.П.,
студент 5 курсу 13 групи
Інституту прокуратури і кримінальної юстиції
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

КРИПТОВАЛЮТА ЯК ІНСТРУМЕНТ ТА ЕЛЕМЕНТ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Ключові слова: кіберзлочинність, криптовалюта, біткойн

Keywords: cybercrime, crypto-currency, bitcoin

Анотація: Розглянуто сучасні напрями використання криптовалюти злочинцями, їх роль у підвищенні латентності кіберзлочинної діяльності. Розкритий механізм злочинних дій та досліджена проблематика, яка виникає при використанні криптовалюти.

Abstract: The modern directions of use crypto-currency in crimes, its role for increasing the latency of cybercrime activity are considered crypto-currency. The mechanism of criminal actions is disclosed and the problems when using crypto-currency.

Глобалізація як процес всесвітньої політичної, економічної та культурної інтеграції та уніфікації приносить в життя людства с кожним днем все більше та більше нових технологій у розвиток суспільства. Ще донедавна певною новизною для людства була передача даних між телекомунікаційними пристроями, поєднаних за допомогою протоколу TCP/IP. Інтернет став невід'ємною частиною нашого життя, оскільки його відсутність створює певний дискомфорт для сучасної людини.

У результаті розвитку протоколу TCP/IP у глобалізованому розвитку суспільства і з'являється криптовалюта. Під цим поняттям розуміється вид цифрової валюти, емісія та облік якої засновані на асиметричному шифруванні і застосуванні різних криптографічних методів захисту [4]. Функціонування системи відбувається децентралізовано в розподіленій комп'ютерній мережі. Найбільш відомою криптовалютою на сьогодні є «Bitcoin». Розглянемо на його прикладі

злочинні аспекти функціонування криптовалюти.

З одного боку, криптовалюта є дуже зручним інструментом для анонімної купівлі легальних товарів, розрахунків між особами, зберігання заощаджень в інтернет-просторі тощо.

Однак, іншою стороною медалі є те, що вона виявилась досить зручною і для зловмисників. На сьогодні існує серйозна проблема, за якої використання криптографічних методів шифрування електронних транзакцій стало не тільки бажаним елементом, а й інструментом кіберзлочинності, за допомогою якого кіберзлочинці отримують досить гарну винагороду за свої злочинні дії та не можуть бути притягнені до кримінальної відповідальності завдяки вищезгаданому «розумному» шифруванню та здійсненню певних операцій.

Так, найбільшого розголосу набула справа з магазином «**Silk Road**» – анонімним інтернет-майданчиком, який знаходився в зоні «.onion» анонімної мережі Tor (зручний інструмент кіберзлочинців для забезпечення анонімності). Товари, які там реалізовувались – здебільшого наркотики (70% займали психотропні речовини), викрадені реквізити банківських карт, персональні данні, послуги кіллера, зброя, шкідливі програмне забезпечення та ін. Для оплати товарів зловмисники виставляли ціну в BTC (Біткойнах), згодом їм перераховували потрібну кількість криптовалюти на потрібний рахунок та через деякий час покупці отримували своє замовлення [6].

Кіберзлочини з використанням криптовалюти не обійшли стороною і Україну. Особливо гостро це питання постало 27 червня 2017 року, коли було вражено шкідливою програмою-вимагачем безліч комп'ютерів (які належать здебільшого державним органам, підприємствам та організаціям) по всій території України під назвою «Petya» [5]. Програма шифрує файли на жорсткому диску комп'ютера-жертви, а також пошкоджує дані, необхідні для завантаження операційної системи (MBR). Потім програма вимагає грошовий викуп у Біткойнах за розшифровку і відновлення доступу до файлів.

Вищеперераховані приклади є найбільш масовими випадками кіберзлочинності, пов'язаної з використанням криптовалюти. Але щоденно від рук злодіїв потерпають і пересічні особи, які піддаються вимаганню грошей, шахрайству, шантажу, і внаслідок цього змушені віддавати свої кошти на користь електронних гаманців зловмисників.

Виникає логічне питання: чи можливо прослідкувати рух криптовалюти та виведення їх у готівку? Так, це можливо, якщо змодельовати найбільш просту ситуацію, при якій жертва надсилає кошти на електронний гаманець зловмисника (у криптовалюти), а він згодом за допомогою обмінних сервісів обмінює їх на найбільш зручну для нього валюту та отримує їх на свій банківський рахунок. Справа в тому, що вся інформація про транзакції між адресами систем має відкритий характер. Якщо брати за приклад Біткойни, то кожен може зайти на веб-ресурс «blockchain.info» та прослідкувати кожну транзакцію в реальному часі.

Для виведення криптовалюти у готівку або безготівковий рахунок, з ними проводять низку дій за допомогою так званих «сервісів-міксерів», які заплутують транзакції декількох людей та роблять неможливим слідування за рухом коштів. Або ж просто злочинці перепродають пересічним особам свої електронні монети, отримуючи гроші готівкою та залишаються при цьому анонімними.

На сьогодні першою проблемою залишається правове визначення поняття «криптовалюта» та регулювання цього питання як на державному, так і на міжнародному рівнях. Зокрема, в офіційних звітах Світового банку (США) і ФБР біткойн вважають «віртуальною валютою». Відповідно до класифікації комісії з фінансових злочинів при міністерстві фінансів США біткойн відноситься до «децентралізованих віртуальних валют».

На сьогодні Національний банк України дотримується позиції, що біткойн і інші криптовалюти «є грошовими сурогатами, які не забезпечені реальною вартістю і не можуть використовуватися на території нашої країни як засобу платежу, оскільки це суперечить нормам українського законодавства».

У жовтні 2017 р. у Верховній Раді зареєстровано законопроект, відповідно до якого криптовалюту пропонують визнати програмним кодом, який є об'єктом права власності. Проектом закону передбачено можливість вільного обміну криптовалюти на інші цінності, послуги або товари.

Але крім того, в Україні існує серйозна проблема боротьби з кіберзлочинністю загалом. Дуже влучно з цього приводу висловився Таволжанський О. В., наголосивши, що кібербезпека є важливим завданням держави, яка передбачає, перш за все, побудову власної законодавчої системи, а також широке інформування населення про можливі загрози [3].

Отже, на сьогодні динамічний розвиток криптовалюти і разом з тим кіберзлочинності має значне поширення. Їх розвиток відбувається кожного дня. Питання боротьби з кіберзлочинністю

має вирішуватися оперативно та ефективно, оскільки вона є потенційною загрозою для безпеки людства та для функціонування кожної держави й її суверенітету.

Список використаних джерел:

1. Сметаніна Н.В. Національний і міжнародний досвід визначення та розрахунку ціни кіберзлочинності. Міжнародні стандарти з кібербезпеки та їх застосування в Україні : матеріали "круглого столу" (м. Харків, 19 квіт. 2016 р.) / М-во освіти і науки України, НЮУ ім. Ярослава Мудрого, Каф. кримінології та кримінал.-виконав. права ; редкол. А. П. Гетьман [та ін.] . - Харків : Право, 2016. - С. 59-61

2. Таволжанський О. В. Кримінологічні аспекти кіберзлочинності у сучасних умовах. Журнал східноєвропейського права. 2016. № 31. С. 80-86.

3. Ткачук О. В. Статутний капітал і криптовалюта. URL: http://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA010798 (дата звернення: 27.11.2017).

4. Крупнейшая кибератака в истории Украины: что известно о вирусе Petya. URL: <https://www.obozrevatel.com> (дата звернення: 27.11.2017).

5. Ex-agent in Silk Road probe gets more prison time for bitcoin theft. URL: <https://www.reuters.com> (дата звернення: 27.11.2017).

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ЗЛОЧИННІСТЬ

У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Матеріали XVI Всеукраїнської кримінологічної
конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 12 грудня 2017 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2017

УДК 343.9.01:005.44
ББК 67.61я431
3-68

Редакційна колегія:
проф. А. П. Гетьман;
проф. Б. М. Головкін;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова,
канд. юрид. наук, ас. О. В. Таволжанський,
канд. юрид. наук, ас. Н. В. Сметаніна,
канд. юрид. наук, ас. К. Д. Кулик,
канд. юрид. наук, ас. О. О. Шуміло,
ст. лаб. К. С. Остапко

3-68 **Злочинність** у глобалізованому світі : матеріали XVI Всеукр.
кримінол. конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Хар-
ків, 12 груд. 2017 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. –
Харків : Право, 2017. – 420 с.

ISBN 978-966-937-307-6

ISBN 978-966-937-307-6

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2017
© Оформлення. Видавництво «Право», 2017

Наукове видання

ЗЛОЧИННІСТЬ У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Матеріали XVI Всеукраїнської кримінологічної
конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 1 грудня 2017 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

*Матеріали друкуються в авторській науковій
та літературній редакції*

Відповідальний за випуск *Б. М. Головін*

Оригінал-макет виготовлено на кафедрі кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(61024, м. Харків, вул. Пушкінська 77, ауд. 89)

Підписано до друку з оригінал-макета 11.12.2017.
Формат 60×84 $\frac{1}{16}$. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Обл.-вид. арк. 42,12. Ум. друк. арк. 24,41. Вид. № 1778.
Тираж 120 прим.

Видавництво «Право» Національної академії правових наук України
та Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
Україна, 61002, Харків, вул. Чернишевська, 80а
Сайт: www.pravo-izdat.com.ua
E-mail для авторів: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції — серія ДК № 4219 від 01.12.2011 р.

Виготовлено у друкарні ФОП Почернін
Тел. (057) 717-28-80